

# Plandokument: Samlet beskrivelse af målrettet kvælstofregulering 2023 - 2025

Formålet med målrettet kvælstofregulering er at sikre, at der via etablering af efterafgrøder eller alternative kvælstofreducerende virkemidler sker en reduktion i udvaskningen af kvælstof fra markerne til vores kystnære farvande.

Ordningen er delt i to faser, således at der først udbydes en tilskudsordning, hvor jordbruger frivilligt kan søge tilskud til etablering af efterafgrøder og alternative kvælstofreducerende virkemidler i de kystvandoplande, hvor der er et behov for at reducere kvælstofudvaskningen, jf. vandområdeplanerne. Det er desuden muligt at indmelde reduceret kvælstofkvote i den frivillige ansøgningsrunde uden compensation. Rammerne for den frivillige tilskudsordning fastsættes årligt i bekendtgørelse om tilskud til kvælstofreducerende virkemidler mv.

Hvis der i den frivillige runde ikke leveres en indsats, der er tilstrækkelig til at dække indsatsbehovet i de enkelte kystvandoplande, skal der som udgangspunkt fastsættes krav om etablering af obligatoriske målrettede efterafgrøder. Et sådant krav fastsættes ved bekendtgørelse om krav om målrettede efterafgrøder for planperioden.

I dette dokument beskrives den samlede plan for målrettet kvælstofregulering 2023 - 2025, hvori rammerne for både den frivillige tilskudsordning og et eventuelt efterfølgende krav beskrives.

## 1. Indsatsbehovet i målrettet kvælstofregulering 2023 - 2025

Den politiske aftale om grøn omstilling af dansk landbrug fra oktober 2021 betyder, at målrettet kvælstofregulering i perioden 2023 – 2025 hvert år skal bidrage med en reduktion af landbrugets kvælstofudledning til de nære kystvande på ca. 3.500 ton. Indsatsen under målrettet kvælstofregulering fordeles mellem kystvandoplandene på baggrund af indsatsbehovet i gældende vandområdeplaner og er fastsat ud fra, hvor stor en indsats, der kræves i et givent opland for at opnå 'god tilstand' i kystvandet. Indsatsen under målrettet kvælstofregulering varierer således i størrelse mellem kystvandoplandene.

Ud fra indsatsbehovet i reduceret kg N i det enkelte kystvandopland under målrettet kvælstofregulering beregnes et vejledende indsatsbehov, der viser, hvor stor en procentdel af efterafgrødegrundarealet i det enkelte kystvandopland, der skal udlægges med målrettede efterafgrøder i det enkelte år. Procentsatserne er vejledende, hvilket skyldes, at behovet for efterafgrøder er anført som procent af efterafgrødegrundarealet, der er opgjort i det foregående år, samt at retentionen i de ID15-områder, hvor efterafgrøderne placeres kan påvirke, hvor mange ha efterafgrøder, der er behov for, for at nå indsatsbehovet i kystvandoplandet.

## 2. Den frivillige del af målrettet kvælstofregulering

I den frivillige del af målrettet kvælstofregulering er det muligt at søge tilskud til etablering af efterafgrøder og alternative virkemidler på marker, der ligger inden for et af de kystvandoplande, der har et indsatsbehov. Der kan søges om tilskud i ansøgningsrunden for fællesskemaet. Der er ikke noget loft for, hvor mange ha den enkelte bedrift kan søge tilskud til.

For at kunne søge om tilskud om målrettet kvælstofregulering skal følgende betingelser være opfyldt:

- Ansøger skal have et samlet efterafgrødegrundareal på 10 ha eller mere, og være tilmeldt Register for Gødningsregnskab ved udløb af ansøgningsfristen.
- Ansøger skal drive det ansøgte areal som ejer eller forpagter, og marken skal ligge i et kystvandopland med et indsatsbehov og være minimum 0,01 ha.
- Bedriften må pr. 1. februar ikke være autoriseret til økologisk jordbrugsproduktion eller omfattet af en ansøgning om autorisation til økologisk jordbrugsproduktion.

Økologer og bedrifter med under 10 ha efterafgrødegrundareal vil heller ikke være omfattet af et eventuelt krav om obligatoriske målrettede efterafgrøder.

#### *Prioritering af ansøgninger*

For hvert kystvandopland er der fastsat et indsatsbehov i kg kvælstof, samt afsat midler til et antal ha målrettede efterafgrøder. Hvis det efter ansøgningsfristen viser sig, at der inden for et kystvandopland er søgt tilskud til flere ha efterafgrøder eller alternativer, end der er behov for i forhold til at nå indsatsbehovet, eller der er afsat midler til, vil der blive prioriteret mellem ansøgningerne i det pågældende kystvandopland.

Inden for hvert kystvandopland prioriteres først alle indmeldte kvotereduktioner, herefter marker i ID15-områder med laveste retention. Hvis det inden for et kystvandopland ikke er muligt at prioritere alle marker inden for et ID15-område, prioriteres de største marker først (arealet omregnet til ha efterafgrøder).

Når effekten af de indberettede efterafgrøder og alternativer i den frivillige ansøgningsrunde af målrettet kvælstofregulering skal opgøres, så beregnes effekten ud fra retentionen i de ID 15-områder, hvor de målrettede efterafgrøder og alternativer er placeret. Retentionen siger noget om jordens evne til at tilbageholde kvælstof, når kvælstof, der udvaskes fra marken, bliver transporteret ud mod kyster og fjorde.

Hvis området har en lav retention, bliver en stor del af det tilførte kvælstof udvasket. Efterafgrødernes optag af kvælstof vil derfor have en større betydning for kvælstofudvaskningen til kystvande fra området. Hvis området derimod har en høj retention, udvaskes mindre af det tilførte kvælstof, og efterafgrøderne vil derfor have mindre betydning for udvaskningen til kystvandene. Jo flere efterafgrøder eller alternativer, der bliver placeret i ID15-områder med relativ lav retention, jo større effekt vil de have, og desto færre ha skal der samlet udlægges i kystvandoplandet for at nå indsatsbehovet.

Efter prioriteringen er gennemført, får den enkelte ansøger besked om, hvilke af de ansøgte marker der er prioriteret til ordningen. Ansøger får et tilsagn om tilskud til de arealer, der er prioriteret.

#### *Krav om stedfasthed*

Målrettede efterafgrøder og alternativer i den frivillige ordning er stedfaste på markniveau. Det betyder, at målrettede efterafgrøder og alternativer skal etableres på de marker, hvor de er indberettet i fællesskemaet. Efter ansøgningsfristen kan ansøger ikke opskrive det areal, der er søgt tilskud til. Det er altså ikke muligt at tilføje arealer eller marker, der vil øge ansøgers samlede areal til målrettet kvælstofregulering. Frem til 10. september i ansøgningsåret kan ansøger dog ændre placeringen af de målrettede efterafgrøder eller alternativer til andre marker inden for det samme ID15-område eller andre ID15-områder inden for samme kystvandopland, hvor der i forvejen er blevet godkendt marker ved prioriteringen. Frem til 10. september er det også muligt at ændre virkemiddel (efterafgrøder/alternativer). Det eneste alternativ, der ikke kan ændres i, er kvotenedsættelse.

Hvis tilsagnshaver efter ansøgningsfristen tager marker ud af sit tilsagn til målrettet kvælstofregulering og reducerer sit samlede tilsagnsareal, vil det medføre en reduktion i tilskuddet samt en reduktion i virksomhedens kvælstofkvote for planperioden, der starter i ansøgningsåret. Kvoten reduceres for at sikre, at effekten af de ha efterafgrøder, der er taget ud af tilsagnet, stadig bliver indfriet. Kvoten reduceres med samme faktor i forhold til det udtagne areal, som hvis kvotereduktion var anvendt som alternativt virkemiddel.

### **3. Den obligatoriske del af målrettet kvælstofregulering**

Hvis der på baggrund af placeringen af de indmeldte målrettede efterafgrøder og alternativer i den frivillige ansøgningsrunde beregnes, at der er en restindsats i et eller flere kystvandoplande, hvor der er behov for at reducere kvælstofudledningen, vil der (medmindre restindsatsbehov er af bagatelagtig karakter) blive fastsat et krav om etablering af obligatoriske målrettede eftergrøder i disse kystvandoplande. Det er ikke muligt at søge om kompensation for dette krav.

En bedrift er omfattet af et krav om obligatoriske målrettede efterafgrøder, hvis bedriften har et efterafgrødegrundareal i et eller flere af de kystvandoplande, hvori der er udmeldt et krav. En bedrift vil dog være undtaget fra kravet, hvis bedriften pr. 31. juli i ansøgningsåret har et samlet efterafgrødegrundareal på mindre end 10 hektar, eller hvis bedriften 1. februar i ansøgningsåret var autoriseret til økologisk jordbrugsproduktion, eller omfattet af en ansøgning herom.

Hvis bedriften har fået tilsagn om tilskud til målrettet kvælstofregulering, vil denne indsats blive modregnet i bedriftens krav om obligatoriske målrettede efterafgrøder. Det gælder kun det antal ha (opgjort i ha målrettede efterafgrøder), som bedriften har fået tilsagn om tilskud til inden for det kystvandopland, hvor der er et krav om obligatoriske målrettede efterafgrøder. Den frivillige indmeldte kvotereduktion, som bedriften har fået godkendt i den frivillige ansøgningsrunde vil også reducere kravet.

Et eventuelt krav om obligatoriske målrettede efterafgrøder vil blive udmøntet i bekendtgørelse om krav om etablering af målrettede efterafgrøder. Kravet vil være angivet som en procent af efterafgrødegrundarealet inden for det enkelte kystvandopland, hvori der skal etableres obligatoriske målrettede efterafgrøder.

De obligatoriske målrettede efterafgrøder og alternativer skal etableres inden for det kystvandopland, hvor bedriften har et krav om obligatoriske målrettede efterafgrøder. Hvis bedriften har marker i to kystvandoplande, og der kun er udmeldt et krav i det ene opland, skal der altså etableres obligatoriske målrettede efterafgrøder eller alternativer i det kystvandopland, hvor kravet er udmeldt.

De obligatoriske målrettede efterafgrøder skal indberettes i Landbrugsstyrelsens Gødningskvote- og efterafgrødeskemaet senest 10. september. Hvis det på en kontrol konstateres, at en bedrift inden for et kystvandopland ikke har etableret det antal ha med obligatoriske målrettede efterafgrøder eller alternativer, som der er indberettet i Gødningskvote- og efterafgrødeskemaet, vil det medføre en bøde.

## **4. Efterafgrøder og alternativer i målrettet kvælstofregulering**

Det er muligt at anvende samme efterafgrøder og alternativer i den frivillige del og den eventuelle obligatoriske del af målrettet kvælstofregulering. Mulige efterafgrøder og alternativer beskrives derfor samlet.

Målrettede efterafgrøder og alternativer kan ikke benyttes til at opfylde krav om pligtige efterafgrøder eller husdyrefterafgrøder. Endvidere kan målrettede efterafgrøder, der etableres som græsudlæg, ikke medregnes til at opfylde 80 pct. kravet ved brug af kvægundtagelsesbestemmelsen.

Reglerne for de enkelte virkemidler følger som udgangspunkt reglerne for samme virkemidler i bekendtgørelsen om næringsstofreducerende tiltag og dyrkningsrelaterede tiltag i jordbruget, der er gældende for planperioden.

### **4.1 Efterafgrøder**

Der er en række betingelser, der knytter sig til etableringen af efterafgrøderne, der skal være opfyldt på arealet for at være berettiget til tilskud. De målrettede efterafgrøder skal være etableret efter normale driftsmæssige principper, og efterafgrøden skal have en tilstrækkelig dækningsgrad for at sikre en effektiv kvælstofoptagelse i efteråret. Spildkorn og spildfrø, der spirer i marken, kan ikke blive godkendt som efterafgrøde.

Man kan anvende følgende afgrøder som målrettede efterafgrøder: Korsblomstrede afgrøder (fx olieræddike, gul sennep), Korn, Rent græs uden kløver, Honningurt, Cikorie, Klinte, Hjulkrone, Morgenfrue, Frøgræs, der efter høst fortsætter som efterafgrøde.

Tidsfristerne for etablering af efterafgrøderne følger reglerne for de pligtige efterafgrøder. Efterafgrøderne skal etableres senest 1. august. Korsblomstrede arter, honningurt, almindelig rug, stauderug, hybridrug, vårbyg og havre kan dog etableres frem til 20. august.

Efterafgrøderne må tidligst nedpløjes, nedvisnes eller på anden måde destrueres 20. oktober. Efterafgrøder udlagt i majs må dog tidligst nedpløjes, nedvisnes eller på anden måde destrueres 1. marts det efterfølgende år.

Der er krav om, at et areal med målrettede efterafgrøder efterfølgende skal være dyrket med en forårssået afgrøde i det kalenderår, der følger.

#### *Fleksible frister for etablering af målrettede efterafgrøder*

Det er mulighed for at udskyde etableringen af de efterafgrøder, der ellers skal etableres senest 20. august. Tilsagnshaver kan udskyde etableringsdatoen fra 20. august til 7. september mod en reduktion af kvælstofkvoten. Det er muligt at indberette sen etablering på nogle af bedriftens marker, mens andre etableres til den almindelige frist 20. august. Sen etablering af målrettede efterafgrøder (21.august- 7. september) skal indberettes senest 10. september.

Kvotereduktionens størrelse fastsættes på grundlag af en faglig vurdering af den generelle mindre kvælstofreducerende effekt, som efterafgrøderne vil have som følge af den senere såning. Reduktionen vil være graderet i forhold til såningstidspunkt og mængden af organisk gødning, som jordbruget udbringer på sine marker.

## 4.2 Alternativer til målrettede efterafgrøder

I stedet for at etablere målrettede efterafgrøder kan ansøgere vælge at anvende en række alternativer til efterafgrøder, som fremgår af oversigten nedenfor.

Da alternativerne har en anden kvælstofreducerende effekt end efterafgrøder, bliver der brugt en omregningsfaktor, som viser, hvor mange ha af et alternativt virkemiddel, der svarer til 1 ha efterafgrøder. Omregningsfaktorerne er tilsvarende dem, som bliver anvendt i det pligtige efterafgrødesystem.

Alternativer til målrettede efterafgrøder og deres omregningsfaktor	
Alternativ til efterafgrøder	Fra alternativ til efterafgrøde
Mellemafgrøder	2 ha til 1 ha efterafgrøder
Tidlig såning af visse vinterafgrøder	2 ha til 1 ha efterafgrøder
Braklagte arealer	1 ha til 1 ha efterafgrøder
Braklagte arealer langs søer og vandløb	1 ha til 4 ha efterafgrøder
Flerårige energifafgrøder	0,8 ha til 1 ha efterafgrøder
Efterafgrødeblanding med kvælstoffikserende arter	1 ha til 1 ha efterafgrøder
Præcisionslandbrug	11 ha til 1 ha efterafgrøder
Reduceret kvælstofkvote	93/150 kg N til 1 ha efterafgrøder <sup>1</sup>

I den frivillige del af målrettet kvælstofregulering er det endvidere muligt at indmelde reduceret kvælstofkvote for planperioden der slutter i ansøgningsåret. I den obligatoriske del af målrettet kvælstofregulering kan man vælge at opfylde kravet ved hjælp af reduceret kvælstofkvote for planperioden der starter i ansøgningsåret.

Når ansøger søger om tilskud til målrettet kvælstofregulering, skal der angives, om der søges tilskud til efterafgrøder eller et alternativ til målrettede efterafgrøder. Tilskuddet bliver beregnet på baggrund af det omregnede antal ha efterafgrøder.

Nedenfor beskrives nogle af de krav, der er til de forskellige alternativer til de målrettede efterafgrøder.

### 4.2.1 Mellemafgrøder

Mellemafgrøder er afgrøder, der etableres før dyrkning af vintersædsafgrøder. Der er en række krav, der skal være opfyldt, for at mellemafgrøder kan anvendes som alternativ til målrettede efterafgrøder:

- Mellemafgrøden skal være sået senest 20. juli
- Mellemafgrøden må tidligst nedmuldes, nedvisnes eller på anden måde destrueres 20. september
- Mellemafgrøden skal efterfølges af en vintersædsafgrøde
- Mellemafgrøden kan være olieræddike, gul sennep eller frøgræs der efter høst af frøgræs fortsætter som mellemafgrøde
- Arealet med mellemafgrøder skal udgøre et sammenhængende areal på mindst 0,01 ha

### 4.2.2 Tidlig såning af visse vinterafgrøder

Tidlig såning (senest 7. september) af vinterhvede, vinterbyg, vinterrug og tritcale kan anvendes som alternativ til målrettede efterafgrøder.

<sup>1</sup> For bedrifter, der har anvendt organisk gødning svarende til 80 kg N/ha trækkes 150 kg N i kvoten per ha efterafgrøder, hvor bedrifter der har anvendt organisk gødning svarende til under 80 kg N/ha trækkes 93 kg N i kvoten.

#### 4.2.3 Braklagte arealer

Der er følgende specifikke krav til braklagte arealer, der skal bruges som alternativ til målrettede efterafgrøder:

- Brakarealet skal være etableret med græs, der er sået senest 1. januar
- Græsset må ikke nedpløjes, nedvisnes eller på anden måde destrueres før 20. oktober
- Arealet skal efterfølges af en forårssået afgrøde eller skal bibeholdes som brak det efterfølgende år
- Arealet må ikke gødskes, afgræsses eller tilføres plantebeskyttelsesmidler
- Der må ikke tages slæt på arealet frem til 20. oktober
- Det braklagte areal skal udgøre et sammenhængende område på mindst 0,01 ha
- Arealet anses for at være etableret med græs, uanset at der forekommer spredte naturligt etablerede planter på arealet. Der må dog højst være 100 træer eller buske på over 1 meter i højden pr. ha på arealet.

#### 4.2.4 Braklagte arealer langs vandløb og søer

Der er følgende krav til braklagte arealer langs vandløb og søer over 100 m<sup>2</sup>, der skal benyttes som alternativ til målrettede efterafgrøder:

- Arealet skal være etableret med græs, der er sået senest den 1. januar i ansøgningsåret
- Græsset må ikke nedpløjes, nedvisnes eller på anden måde destrueres før den 20. oktober 2022
- Arealet skal efterfølges af en forårssået afgrøde eller skal bibeholdes som brak det efterfølgende år
- Der må ikke gødskes, afgræsses eller tilføres plantebeskyttelsesmidler på arealet, og der må ikke tages slæt på arealet i planperioden frem til 20. oktober
- Arealet skal være beliggende imellem vandløbet/søen og umiddelbart op til et areal i omdrift
- Arealet skal have en bredde på mellem 9 og 20 meter fra vandløbets eller søens øverste kant
- Det braklagte areal skal udgøre et sammenhængende areal på mindst 0,01 ha
- Arealet anses for at være etableret med græs, uanset at der forekommer spredte naturligt etablerede planter på arealet. Der må dog højst være 100 træer eller buske på over 1 meter i højden pr. ha på arealet.
- Arealets bredde måles fra vandløbets eller søens øverste kant, også kaldet kronekanten. Hvor der ikke er en identificerbar øverste kant beregnes arealets bredde fra overgangen mellem bevoksning af vand- og sumplanter og egentlige landplanter.

#### 4.2.5 Flerårige energiafgrøder

Følgende krav skal være opfyldt, for at energiafgrøder kan anvendes som alternativ til målrettede efterafgrøder:

- Energiafgrøderne skal tidligst være etableret i planperioden 2009/2010 og senest 31. juli i ansøgningsåret.
- Arealerne med energiafgrøder skal drives landbrugsmæssigt efter almindelig dyrkningspraksis
- Det samlede areal med energiafgrøder skal overstige virksomhedens areal med energiafgrøder i planperioden 2008/2009 (referenceår).
- Arealet med energiafgrøder skal udgøre et sammenhængende areal på mindst 0,01 ha
- De energiafgrøder, der kan benytte, er: lavskov (dog kun slægterne ask, el, hassel, pil og poppel), pil, poppel, el, hassel, og elefantgræs.
- Arealer med energiafgrøder, der benyttes til MFO-opfyldelse, kan ikke samtidig benyttes som alternativ til målrettede efterafgrøder.
- Energiafgrøden skal etableres på et areal, der forud for etableringen af energiafgrøden har været udlagt med landbrugsafgrøder i omdrift.

#### 4.2.7 Efterafgrødeblandinger med kvælstoffikserende arter

Der gælder følgende betingelser for, at efterafgrødeblandinger med kvælstoffikserende arter kan bruges som alternativ:

- Der skal anvendes en færdigblandet efterafgrødeblanding med et dokumenterbart indhold fra en fodestofforretning, frøfirma eller lignende virksomhed
- Blandingen må højst indeholde 25 pct. kvælstoffikserende arter (beregnet ud fra frøantal), mens den resterende del af blandingen skal udgøres af godkendte arter af efterafgrøder, dog ikke efterafgrøden cikorie.
- Der må kun bruges udvalgte vinterfaste kvælstoffikserende arter
- Efterafgrødeblandinger med kvælstoffikserende arter skal senest etableres den 20. august. Der er dog mulighed for at udskyde etableringstidspunktet frem til og med 7. september, idet der samtidig korrigeres i kvælstofkvoten for planperioden
- Arealet må tidligst nedpløjes, nedvisnes eller på anden vis destrueres 1. februar året efter
- Arealet skal efterfølgende benyttes til en forårssået afgrøde

- Der skal kunne fremvises en faktura for den købte færdigblanding ved en kontrol

#### **4.2.7 Præcisionslandbrug**

Præcisionslandbrug skal være udført på markerne i den planperiode, der slutter i ansøgningsåretfor, at det kan anvendes som virkemiddel i målrettet kvælstofregulering. Det er en forudsætning, at du som hovedafgrøde har dyrket korn eller raps i renbestand på markerne, og at du har anvendt udstyr med sektionskontrol, kilespredning og positionsbestemt variabel tildeling af kunstgødning.

For at du kan bruge præcisionslandbrug som alternativ til efterafgrøder, skal du have udført følgende tiltag:

- Tiltag 1: Fastsættelse af kvælstofbehovet for hver mark
- Tiltag 2: Udførelse af positionsbestemt gradueret gødningstildeling
- Tiltag 3: Bestemmelse af indholdet af kvælstof i husdyrgødning og anden organisk gødning

#### **4.2.8 Reduktion af bedriftens samlede kvote for kvælstof for planperioden**

Man kan deltage i den frivillige ordning ved at indmelde reduceret kvælstofkvote for den planperiode, der slutter i ansøgningsåret. Der gives ikke tilskud til kvotereduktion, men kvotereduktionen kan trækkes fra et eventuelt obligatorisk krav. En indmeldt kvotereduktion ved ansøgningsfristen er bindende på ordningen om målrettet kvælstofregulering, og vil indgå i opgørelsen af bedriftens kvælstofkvote for planperioden.

For virksomheder, der udbringer husdyrgødning og anden organisk gødning svarende til under 80 kg kvælstof pr. ha harmoniareal, erstatter 93 kg kvælstof 1 ha målrettede efterafgrøder. For virksomheder, der udbringer husdyrgødning og anden organisk gødning svarende til 80 kg kvælstof eller der over pr. ha harmoniareal, erstatter 150 kg kvælstof 1 ha målrettede efterafgrøder.

I en eventuel obligatoriske del af målrettet kvælstofregulering vil det være muligt at vælge kvotereduktion i planperioden, der starter i ansøgningsåret. Hvis en bedrift ikke har indberettet tilstrækkelige efterafgrøder eller stedfaste alternativer til at opfylde et krav om obligatoriske målrettede efterafgrøder, vil bedriften automatisk få en reduktion i kvælstofkvoten, således at kravet bliver opfyldt.